

Svmma Juris Canonici

Comprehensa Tribus Partibus In Qva Distincte Et Svccincte Explicantur,
quæ ad personas, negotia, & iudicia Ecclesiastica ex Canonum præscripto,
pertinent

De Personis Ecclesiasticis, Earumque statu, Dignitate, munere, &
Immunitate

Strein, Johann

Coloniæ Agrippinæ, 1658

§. 7. De extentione legum, & Canonum.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-61816](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-61816)

sunt importune delictum, & non delictum, sic interpretamur, ut delictum excludant. *Craver. Consil. 205;*

Item, in odiosis: verba non comprehendunt casum improprium. *Abb. Consil. 111.* Item verba determinata ad certum tempus, non comprehendant aliud tempus. *Bald. Consil. 339.*

In illis quæ animæ periculum minantur, durior eligenda interpretatio est. *Glof. inc. 1. de scrut. in ordin. sac. Franc. Marcus Par. 1. q. 380.*

Decima. Pontifex in Rescriptis suis cum ratione, & iure communi, quam fieri potest, proximè præsumitur convenire. *Cum dilecta. de confirm. & ibi Barb. n. 25; Bald. in l. Ex facto. de vulg. & pupil. inst. Peckus in Reg. 28. tur. in 6. Qua à iure.* Nam correctio legum odiosa est, & quæ à iure communi deviant, aut contraria sunt, restringere oportet. *l. in honorariis. de act. & oblig. Exemplum Dyni est.* Impetravit illegitimè natus, ut non obstante tali dicitur valeat promoveri ad beneficium, etiam si curam habeat animarum, non nisi ad beneficium simplex promoveri poterit. *v. Salas. q. 97. dy. 20. sect. 10. Sanch. l. 8. de Matrim. d. 1. n. 3.*

Vndecima. Statuta, quibus alicui consuetudini vel privilegio derogatur, quia ad ius commune propius accedunt, latissimam interpretationem admittunt. *l. si unus. de pactis. Glo. v. Numerandum in 6. Statutum de prabend. in 6. Barb. in c. Porro. de privil.*

Et contra statuta correctoria legum strictè interpretanda sunt, ut quam minimum derogent. *l. si quando. C. de offic. testam. Alex. Consil. 107; Tuschius Conclus. 607;* ubi multis ampliationibus illustrat.

Duodecima. Summatim loquendo pro interpretatione legum, Canonum, statutorum, & privilegiorum bene institutorum, & ad quatuor hæc capita respiciendum est, verba legis, mentem legislatoris, finem, & circumstantias. Verborum significatio & proprietas ex primæ vâ institutione, & recepto usu pendet. Alia est naturalis, alia civilis. Naturalis est, quam ex prima institutione habent. Civilis fictione constat secundum quam exempli gratiâ, professus in aliqua Religione approbata mortuus dicitur.

Mens legislatoris anima legum censetur, & verbis præfertur. *c. Humana aures. 22. q. 5.* Finis seu ratio motiva ex prologo Rescriptorum, ex materiâ subiectâ, adiunctis, & circumstantiis, quæ accurate examinanda sunt, colligitur, quemadmodum ex *§. sequ.* manifestius apparebit.

Denique consuetudo optima legum interpretans est. *l. si interpretatio. de leg. l. in obscuris. de Reg. iur. Salas. q. 97. disp. 21. sect. 3.* Quid autem faciendum sit in ambiguis, & obscuris testamentorum, Contractuum, iudiciorum, & similium accurate tradit *Silvester v. Interpretatio. num. 57.*

§. 7.

De extensione Canonum.

Interpretatione fit, ut leges aliquando contrahantur, & restringantur, aliquando verò ultra verborum formam extendantur, & plura comprehendant, quam prima fronte appareat. Quo modo id contingat, ex sequentibus intellige, & prioribus elucidandis adijunge.

I. Lex

I. Lex, sive Canon, qui favorem continet, extendi potest, & debet, ad omnem proprietatem verborum, non solum naturalem, sed etiam civilem, hoc est, eam, quam habet ex primæ vâ institutione sua & usu iurisperitorum, ut apparet in voce *Mortis*, quæ propter communem significationem interitus, denotat quoque professionem regularem. Ita communiter utriusque Iuris DD. ex receptâ Reg. in *l. Non aliter de legatis III. Decius Reg. In contrahenda. 132.*

Exempla vide. 1. Loquitur aliqua Lex in favorem filiorum, intelligi potest de adoptivis. 2. loquitur in favorem legitimorum, extendi potest ad legitimos. 3. loquitur de ingenuis, nihil verat accipere de illis quoque, qui aliquando servi fuerunt. *Bald. & alii apud Menoch. l. 4. de præsumpt. 89. Bartol. in l. si u, qui pro emptore. nu. 30. Auth. Guill. mod. natur. efficiant sui.*

II. Extensio legis ultra proprietatem verborum faciendâ non est, nisi securitâ putetur iniuititiâ aliqua vel absurditas. *Navar. c. 27. n. 51. Glos. in c. 2. de usur. in 6. Abb. Decius, & alii, qui probant ex l. scire etiam. §. aliud. de excus. tutor. vel intra centum milliaria. quod extenditur, ut etiam intra quater centum milliaria locum habeat. Item ex l. Nam absurdum. de bonis libert. & l. si stipulatio. de operis libert. Abb. in c. 7. de Constit. n. 14. Felinus in c. Translato. eod. Covar. l. 3. var. c. 3. num. 9. Navar. c. 27. num. 51.*

III. Nulla lex quoad obligationem conscientie extendi debet ad casum non comprehensum sub significatione verborum, propter solam paritatem rationis. Quod enim in verbis legis non con-

tinetur, in voluntate legislatoris non fuisse præsumitur, ideoque non potest obligare. Quocirca non sequitur, qui pecuniam surripit alteri, suspendium mereatur, quia privando innoxium hominem bonis temporalibus contra iustitiam peccat. Ergo etiam, qui tractatione aut falsa accusatione bono nomine privat. *Item.* Qui suadente diabolo clericum percussit, excommunicatus est. Ergo etiam, qui contumelia, aut calumnia affecterit. *Eberh. in Loco à ratione legis largæ. n. 74. Imola. Gemm. Sylv. apud Suarez. l. 6. de leg. c. 3. n. 9. & seq.*

Ita in foro conscientie procedimus; in externo subinde aliter fiet, & casus non expressus expressio similis iudicabitur. *V. Tiraquell. de Retractu consangu. S. 2. Decium in Reg. Pandect. 1.*

IV. Ad ea, quæ sub verbis legum expresse non continentur, extendi potest dispositio, quando omnimoda identitas est. Colligitur ex omnibus illis, quæ suadent, legislatoris mentem, ac voluntatem verbis præferendam esse. *c. Humana aures. 22. q. 5. l. non oportet. de ad exhibendum. & alia apud Vasquium l. 1. illustrium controvers. c. 30. Dynum in Reg. Certum est. Decium in Reg. In contrahendâ venditione. Salas q. 97. d. 21. sect. 13. Hinc c. si postquam. §. si verò. de elect. in 6. lex præcipiens alicui, ut ad curiam veniat, censetur etiam præcipere, ut in eâ maneat, donec finita sit. Item c. Quia in insula. de Regular. statuitur, ut ante annum octavum decimum non admittantur monachi, intelligendum est de omnibus, qui in insulas inhabitant, propter eandem rationem in textu allegatam, quòd in eiusmodi locis durior habitatio sit. Hanc esse mentem*

literæ

litera Rubrica indicat. Neque enim verbis inhærendum ita, ut mentem legis perdamus. *l. Non debium. C. de leg. l. Scire. l. Contra. 7. eod. Salus q. 97. d. 21. sect. 5.*

V. Colligitur autem legislatoris mens 1. ex eo, quod præcipitur: illi enim potissimè accommodanda verba sunt. sic in *c. Inter corporalia. De translat. Episc.* exponitur, ecclesiam dici viduatam, licet habeat episcopum, sed non consecratum, vel inutilem. Item in *l. si verò. 7. Locati* verbum donationis per verbum translationis declaratur materiâ sic exigente. 2. ex fine legum intrinseco, qui debet esse rationi conformis, & æquitati. Quod quia subinde in verbis non apparet, ad mentem, & voluntatem auctoris recurrendum est. 3. ex comparatione aliorum iurium, vel consonantium, vel repugnantium. Denique ex motivis extrinsecis, & circumstantiis temporum, locorum, necessitatis, postulationis, & similibus. *v. Suar. l. 6 de leg. c. 1 num. 7 & seq. Sylv. v. Interpretation. 6 Eberh. in Lo. A ratione legis. Larga. Laym. l. 1. Tract. 4. c. 8.*

§. 8.

De lege Poenali.

I. Legem poenalem voco, non quæcunque gravis & odiosa est, sed quæ ex voluntate ductoris sui poenam annexam habet transgressoribus lubeundam: qualis est hæc 12. Tabular. *ut si iudex arbiterue jure datus pecuniam ob rem iudicandam accepisset, capite poenas lueret. Et illa. Ut qui falsum testimonium dixisset, è saxo Tarpeio deiceretur. Item, qui iniuriam alteri faxit, 25. aris poena sumto.* sed quia non o-

mnes eiusdem generis sunt, sed aliæ civiles, aliæ ecclesiasticæ; de his omnino certum est, aliquando ad culpam obligare, vel etiam supponere, puta, quæ sub excommunicatione, aut suspensione incurrendâ feruntur: de illis Auctores dissentunt, an semper obligent conscientiam, ita ut transgrediens præter poenam etiam peccati reus fiat: *Azor 11. 6 c. 6 Dian. par. 1 Tract. 10. Resol. 17 Castro l. 1 de lege poen. c. 8 Suar. de leg. l. 5. c. 3. Becanus c. 7. q. 2. Regim. l. 13 c. 26. Laym. l. 1. Tract. 4. c. 15. num. 5.*

II. Probabile est, leges civiles, quæ sub poenâ præcipiunt, in dubio non obligare conscientiam. Ita ex antiquis *Iason in l. 2. C. de iure Emphyt. n. 143 Lud. Gomez in c. 2 de Constit. in 6 n. 60. Imola in c. 2 de maior. & obed. Decius in c. Nam concupiscentiam. lect. 1 Gerson de vita Spirit. lect. 4 & alii apud Sanchez. l. 6 Moral. c. 4 nu. 57. præcipue Navar. c. 23 num. 55.* qui pro ratione adfert, Primò, convenit & humanæ leges ad peccatum mortale obligantes pauca sint, ne conscientia gravetur, scrupuli augeantur, & timores. Secundò, multi DD. in quibus *Imola, Felinus, & Caietanus* tenuerunt, nullas leges, quamvis temporalem poenam non statuunt, quatenus humanæ sunt, ad peccatum mortale obligare, si scandalum, & contemptus absit. Tertiò, quia ex duobus oppositis qui affirmat unum, alterum negare videtur: legislator itaque, qui ad æternam, & temporalem poenam obligare potest, hanc irrogando illam videtur excludere. Denique consuetudo antiqua non aliter interpretata est leges sæculares, de quarum transgressione non solet scrupulus conscientiæ doctis, vel indoctis fieri; nec confessarii,

D

aut